

Verkkokoulutus ja organisaation muutoshaasteet

Janne Matikainen, projektipäällikkö
Helsingin yliopisto
Tutkimus- ja koulutuskeskus Palmenia
janne.matikainen@helsinki.fi

Mistä muutoshaasteet kumpuavat?

- teknologian kehittyminen
- oppimiskäsitysten muutos: konstruktivismin esiinmarssi

➡ luokkahuoneopetuksen malli murtuu?

- ajan henki, imagon ylläpitäminen
- projektirahoitus

Mitä organisaatiokulttuuri on?

- organisaation arvoista, normeista, säännöistä, symboleista, myyteistä ja artefakteista (näkyvä ja konkreettinen) muodostuu organisaation kulttuuri (=persoonallisuus)
- kulttuuri syntyy toiminnassa (käyttäytyminen)
- kielellisen toiminnan merkitys asiantuntijatyössä
- organisaatiokulttuuri perusoletuksina

Perusoletukset organisaatiokulttuurin ytimessä (Schein 1987)

- organisaation suhde ympäristöönsä (identiteetti, tehtävä, toiminta-ajatus)
- todellisuuden luonne (mm. ajan ja tilan luonne)
- ihmisluonnon luonne (muutosalttius, motivaatio)
- toiminnan luonne (olemiseen tai tekemiseen suuntautunut)
- ihmisten välisten suhteiden luonne (hierarkia, valta)

Mitä verkkokoulutuksella tarkoitetaan?

- tietoverkon kautta toteutettua etäkoulutusta ja -opiskelua
- tavallisesti www-sivuilla oleva oppimisympäristö ja verkkokurssi
- materiaali - vuorovaikutus - virtuaalinen luokkahuone
- oppimislustat
- avoin yliopisto: www.avoin.helsinki.fi
- täydennyskoulutus: www.studium.helsinki.fi
- akateemisten työllistyminen: www.urapaja.fi

Muutoksia asiantuntijuudessa

- eri asiantuntija-alueiden yhdistämien tuotantoprosessissa
- koulutusorganisaation osaamisprofiiliin muutos: www-osaamisen tarve, verkkodidaktiikka, mediaymmärrys
- asiantuntijuuden syntyminen työtoiminnassa, ei formaalia koulutusta
- opettajuuden luonne muuttuu julkisemmaksi

Vuorovaikutus verkossa

- kaksi tasoa: verkko ja reaali maailma
- verkossa tapahtuvan vuorovaikutuksen ominaispiirteitä:
 - tekstipohjaisuus
 - sosiaaliset vihjeet puuttuvat
 - monologisuus keskustelussa

Ryhmien väliset suhteet

- klikkiytyminen: verkkokoulutuksen vastustajat ja kannattajat
- kilpailua, konflikteja
- Mitä ryhmää johto tukee?

Koulutuksen tuottaminen tuotantoprosessina

- erilaisten osaamisalueiden yhdistäminen: tiimityön tarve
- tiimien moniäänisyys, erilaisten kielten kirjo (sisällöllinen, pedagoginen, tekninen)
- tuotantoprosessin standardointi ja dokumentointi

Organisaatiot verkkokoulutusasiakkaina

- Oletukset koulutuksesta: kouluttaudutaanko? Kuka? Mitä? Miten?
- työnteon ja koulutuksen aika ja tila: pelisääntöjen merkitys
- asennoituminen koulutukseen ja tietoverkkoihin
-> mikä on tuottavaa toimintaa?
- johdon sitoutuminen

Verkkokoulutuksen käyttöönottoprosessin vaiheet

- Aloitus ja innovointi
 - kokeilujen aloittaminen
 - kehittämissuunnitelmat (erillisiä rahoituksia)
- Integrointi organisaation muuhun toimintaan
 - kehittämissuunnitelmissa siirrytään normaali toimintaan
 - verkko-opetuksesta tulee yksi toimintamuoto
- Toiminnan vakiintuminen
 - verkkokurssien tuotanto rutinoituu
 - verkkokurssit normaali osa koulutustarjontaa

Organisaatiokulttuurin muutoksen ulottuvuudet

- **Laadullinen muutos:**
 laatu 1 ←————→ laatu 2
 'virastokulttuuri' 'palvelukulttuuri'
 suljettu koulu avoin oppimisympäristö
- **Muutos vahvuudessa**
 vahva ←————→ heikko

Aaltio-Marjosola 1991. Cultural change in a business enterprise

Muutoksen syvällisyys

Ensi asteen muutos

- kohdistuu johonkin käyttäytymisen tasoon
- määrällinen muutos
- sisällöllinen muutos
- vähittäinen muutos
- jatkuvuuden säilyminen, rationaalisuus
- ei muuta maailmankuvaa (=kulttuuria)

Toisen asteen muutos

- tapahtuu kaikilla tasoilla (käyttäytyminen, arvot)
- laadullinen muutos
- viitekehysten muutos
- uudelle tasolle siirtyminen
- epäjatkuvuus
- irrationaalisuus
- muuttaa maailmankuvaa

Mikä ei muutu?

- asiakassuhde (koulutuksen tarjoaja ja asiakas)
- usko koulutukseen (vaihtelee suhdanteittain)
- organisaation valtasuhteet
- päätöksenteko
- muuttuuko oppimisenäkemys?

Pohdintoja

- Voiko muutosta välttää?
- Muutoksen kohdetta vaikea nimetä
- vaikutusmekanismit: mikä aiheuttaa muutosta?
- muutos = kehitys?
- muutosta ei automaattisesti tapahdu

Lähteitä

- Matikainen, J. 2002. Tuoko se sitten bisnestä? - Internetiin ja virtuaaliseen oppimisympäristöön asennoituminen pk-yrityksissä. Palmenia-kustannus. Sosiaalipsykologian väitöskirja
- Matikainen, J. 2001. Vuorovaikutus verkossa - verkkopohjaiset oppimisympäristöt vuorovaikutuksen näyttämöinä. Palmenia-kustannus.
- Matikainen, J. & Manninen, J. (toim.) 2000. Aikuiskoulutus verkossa - verkkopohjaisten oppimisympäristöjen teoriaa ja käytäntöä. Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Matikainen, J. 1999. Diskursiivisen organisaatiotutkimuksen lähtökohtia. Hallinnon tutkimus 3/1999.